

AUTORITEIT
PERSOONSGEGEVENS

Handreiking Wet gemeentelijke schuldhulpverlening Aandachtspunten volgens de AP

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
1.1 Voor wie is de Wgs belangrijk?	3
1.2 Wat is het probleem?	3
2. Uitgangspunten verwerking persoonsgegevens	4
2.1 Fasen schuldhulpverlening.....	4
3. Vroegsignalering	5
3.1 Betalingsachterstanden en sociale incasso	6
3.2 Signalen van verhuurders	6
3.3 Terugkoppeling signaal	7
3.4 Pilots en experimenten met vroegsignalen.....	7
4. Toegang tot schuldhulpverlening	8
5. Plan van aanpak.....	9
6. Uitvoering hulpverlening.....	10
7. Overige aandachtspunten.....	11
7.1 Integrale, domeinoverstijgende gegevensverwerking.....	11
7.2 Uitbesteding/mandatering.....	11
7.3 DPIA's	12
7.4 Beroepsgeheimen	13
7.5 Verwerking van BSN.....	14
7.6 Bewaartermijnen	14
7.7 Informatiebeveiliging	15
7.8 Informatie richting burger	16
8. Conclusie	16

1. Inleiding

Op 1 januari 2021 is een wetwijziging in werking getreden voor de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs).¹ De Wgs regelt dat mensen met (dreigende) *problematische* schulden bij gemeenten terecht kunnen voor onder meer advies, schuldbemiddeling of een saneringskrediet.²

De wetwijziging geeft meer duidelijkheid over wat wel en niet mag bij de gegevensverwerking voor vroegsignalering van (dreigende) problematische schulden en voor het besluit over toegang tot schuldhulpverlening en het plan van aanpak hiervoor. In het nieuwe Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening (hierna: Besluit) is nader uitgewerkt welke gegevens mogen worden verwerkt voor deze doelen.

Om aandacht te vragen voor een aantal belangrijke veranderingen in de Wgs, heeft de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) deze handreiking opgesteld voor gemeenten en professionals.

1.1 Voor wie is de Wgs belangrijk?

De wetwijziging is belangrijk voor burgers die schuldhulp krijgen (betrokkenen), voor gemeenten en voor instellingen die schuldhulp verlenen in opdracht en onder verantwoordelijkheid van gemeenten. De wetwijziging is ook relevant voor klantmanagers en hulpverleners die uitvoering geven aan andere wetten uit het sociaal domein (Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet). Krijgt een betrokkene bijvoorbeeld maatschappelijke ondersteuning, dan kan deze informatie nodig zijn voor gemeenten om een adequaat plan van aanpak op te stellen.³ Verder is de wet- en regelgeving relevant voor de Belastingdienst en uitkeringsinstanties, omdat de gemeente bij hen informatie kan inwinnen over onder meer het inkomen en de afloscapaciteit van de betrokkene. Ten slotte zijn zowel publieke als private schuldeisers betrokken.

1.2 Wat is het probleem?

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft de afgelopen jaren meerdere signalen, klachten en vragen ontvangen over onder meer vroegsignalering. Probleem is vaak dat niet duidelijk is welke gegevens de verschillende partijen met elkaar mogen delen. En dat in de praktijk gegevens worden gedeeld zonder dat daarvoor een wettelijke grondslag bestaat. Een aantal onduidelijkheden over het delen van persoonsgegevens wordt in de wetwijziging geadresseerd. In deze handreiking geeft de AP in vogelvlucht een beschrijving van de gewijzigde Wgs en de aandachtspunten die de AP ziet voor gemeenten (waaronder wijkteams) en professionals die betrokken zijn bij de uitvoering. De rol van de gemeenten staat in deze handreiking centraal.⁴

¹ Staatsblad 2020, 241: Besluit van 6 juli 2020 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet tot wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens en het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening.

² Schulden zijn volgens de wetgever problematisch als de som van de geëiste maandelijkse aflossingen op schulden en betalingsachterstanden hoger is dan de aflossingscapaciteit.

³ De AP wijst erop dat bij een verstrekking waarop de Participatiewet van toepassing is, de grondslag voor verstrekking nog niet wettelijk lijkt te zijn gerealiseerd. De Wgs regelt in dat opzicht enkel de ontvangst van dergelijke persoonsgegevens door gemeenten.

⁴ Hiermee bedoelt de AP het college van burgemeester en wethouders, dat volgens de Wgs verwerkingsverantwoordelijke is.

2. Uitgangspunten verwerking persoonsgegevens

Welke persoonsgegevens een gemeente mag verwerken voor schuldhulpverlening, is afhankelijk van het concrete doel dat de gemeente daarmee beoogt. Bovendien moet de gegevensverwerking noodzakelijk zijn voor dat doel. Dat wil zeggen dat de gemeente en/of de hulpverlener moet(en) afwegen of de inbreuk op de belangen van de betrokkene in verhouding staat tot het doel van de verwerking (proportionaliteit). En of het doel in redelijkheid niet op een andere, voor de betrokkene minder nadelige wijze kan worden bereikt (subsidiariteit).

Verder moeten gemeenten burgers goed informeren over wat zij met hun gegevens doen en hun de mogelijkheid geven hun privacyrechten uit te oefenen.

2.1 Fasen schuldhulpverlening

De wetgever heeft de verschillende fasen in de schuldhulpverlening als concrete doelen binnen de schuldhulpverlening geformuleerd. De volgende doelen worden daarbij onderscheiden:

- vroegsignalering;
- toegang tot schuldhulpverlening (en besluit daartoe);
- opstellen van het plan van aanpak (en besluit daartoe).⁵

Na deze fasen volgt de daadwerkelijke uitvoering van de hulpverlening.

De Wgs gaat met deze fasering uit van een zekere chronologie in de schuldhulpverlening. De praktijk blijkt echter weerbarstiger te zijn. Zo komt het voor dat de verschillende fasen binnen de schuldhulpverlening gelijktijdig lopen en kunnen professionals verschillende rollen innemen. Dit is in de praktijk voor gemeenten en professionals een extra uitdaging bij het bepalen van de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens.

Hierna staat per doel een aantal aandachtspunten beschreven. Tot slot zijn er algemene aandachtspunten voor gemeenten en hulpverleners die gelden voor alle fasen van de schuldhulpverlening.

⁵ De (besluitvorming over) toegang tot schuldhulpverlening en het opstellen van het plan van aanpak vallen in de praktijk soms samen. Bij het verwerken van persoonsgegevens zullen deze doelen echter van elkaar moeten worden onderscheiden.

3. Vroegsignalering

In de gewijzigde Wgs is vroegsignalering van (dreigende) *problematische* schulden expliciet vastgelegd als (regie)taak van gemeenten (college van B&W). Het doel is dat gemeenten daardoor mensen met dergelijke schulden eerder in beeld krijgen en hun vervolgens schuldhulpverlening kunnen aanbieden. De wetwijziging creëert geen zelfstandige bevoegdheid om vroegsignalen te verwerken voor andere partijen dan gemeenten. De vroegsignalering is nadrukkelijk als taak bij gemeenten belegd, die daarbij worden ondersteund door andere partijen.

Vroegsignalering houdt in dat gemeenten uit eigen beweging schuldhulpverlening⁶ moeten aanbieden aan inwoners na ontvangst van vroegsignalen van de in het Besluit aangewezen schuldeisers. Het gaat daarbij om signalen over klanten van de schuldeiser die een betalingsachterstand hebben.⁷ Een inwoner is niet verplicht om de aangeboden hulp te accepteren. Vroegsignalering is *niet* hetzelfde als schuldpreventie. Voor schuldpreventie, zoals algemene voorlichting over omgaan met geld, mogen gemeenten volgens de wetgever geen persoonsgegevens verwerken.⁸

Sommige schuldeisers moeten betalingsachterstanden van inwoners onder voorwaarden delen met de gemeente voor vroegsignalering. Vooralsnog beperkt de wet dit tot betalingsachterstanden van inwoners bij:

- woningverhuurders;
- zorgverzekeraars;
- drinkwater- en energiebedrijven.⁹

Dat betekent dat gemeenten voor vroegsignalering vooralsnog geen gegevens mogen gebruiken van andere partijen, zoals gegevens over lokale belastingsschulden en hypotheekachterstanden.¹⁰ Deze schulden mogen gemeenten er wél in een later stadium bij betrekken, namelijk op het moment dat een burger het hulpaanbod van de gemeente heeft geaccepteerd.¹¹ De gemeente mag dan alle schulden, waaronder lokale belastingsschulden en hypotheekachterstanden, inventariseren om een plan van aanpak op te stellen (zie hoofdstuk 5 Plan van aanpak).¹²

Voor de vroegsignalering en het besluit over de toegang tot de schuldhulpverlening mag dat niet. Ook mag de gemeente in deze (vroegsignalerings)fase nog niet bij andere hulpverleners in het sociaal domein (zoals Wmo en jeugddomein) binnen de gemeente nagaan of de inwoner bij hen bekend is. De wet regelt deze mogelijkheid pas bij de opstelling van het plan van aanpak (zie hoofdstuk 5 Plan van aanpak). De gemeente mag voor de opvolging van een signaal wel kijken of de inwoner al bekend is bij schuldhulpverlening.

⁶ De gemeenten zijn volgens de gewijzigde wet verplicht om op alle signalen actie te ondernemen en een aanbod voor schuldhulpverlening te doen. De vorm is vrij.

⁷ Zie artikel 3 lid 1 sub b Wgs.

⁸ Memorie van toelichting Wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens, p. 4.

⁹ Zie artikel 2 en 3 van het Besluit.

¹⁰ Op het moment van schrijven is een ministeriële regeling in consultatie gegaan om te experimenteren met signalen over betalingsachterstanden bij gemeentelijke belastingen, zie:

<https://www.internetconsultatie.nl/regelingsignaalbetalingsachterstanden>.

¹¹ Zie artikel 2 en 3 Besluit in relatie tot artikel 15, onder c en i, Besluit.

¹² Zie onder meer artikel 15, onder c en i, Besluit.

3.1 Betalingsachterstanden en sociale incasso

In het Besluit is (limitatief) vastgelegd welke gegevens schuldeisers verstrekken bij een signalering aan de gemeente. Het gaat daarbij om contactgegevens van de inwoner en, afhankelijk van de betalingsachterstand, ook andere gegevens die zijn genoemd in het Besluit, zoals de hoogte van de schuld.¹³ De wet stelt eisen aan de signalen.

De AP benadrukt dat de wetgever de vroegsignalering beperkt tot het verwerken van signalen waaruit een vermoeden of wetenschap blijkt dat er sprake is van (dreigende) problematische schulden van klanten.¹⁴ Ook mogen of moeten schuldeisers deze signalen pas bij de gemeente melden als een zogeheten sociale incasso niet tot betaling heeft geleid.¹⁵

Deze beperkingen houden verband met de vereiste proportionaliteit van de verwerking. Alleen die persoonsgegevens mogen worden verwerkt die noodzakelijk (proportioneel) zijn voor vroegsignalering. Zowel de verstrekker als de ontvanger moeten die noodzaak ook kunnen aantonen.¹⁶ Soms krijgen gemeenten signalen doorgezet die geringe betalingsachterstanden betreffen en/of niet voldoen aan de eisen van sociale incasso.¹⁷ Een signaal dat niet voldoet aan de wettelijke vereisten, mag de gemeente niet verwerken.

De wetgever heeft het niet expliciet mogelijk gemaakt dat gemeenten mogen monitoren of schuldeisers zich wel genoeg inspannen voor de sociale incasso.¹⁸ Het is volgens de wetgever aan de verstrekker van de signalen, dus de schuldeiser, om aan te tonen dat deze aan de inspanningsverplichting van sociale incasso heeft voldaan.¹⁹ Het is echter voor gemeenten relevant of de signaalgever voldaan heeft aan dit wettelijke vereiste. Want een signaal dat niet aan het wettelijke vereiste voldoet, mag de gemeente niet verwerken gezien de vereiste proportionaliteit van de verwerking. Als blijkt dat een sector zich structureel niet aan deze verplichtingen houdt, doet een gemeente er goed aan dit te bespreken met de betreffende sector en het aan te kaarten bij de VNG.

3.2 Signalen van verhuurders

Verhuurders, waaronder woningcorporaties, verstrekken signalen met en ook zonder medeweten van de burger. Voordat de verhuurder een signaal aan de gemeente verstrekt, moet deze de huurder bij de schriftelijke betalingsherinnering om schriftelijke toestemming vragen voor deze verstrekking. Ook geldt een inspanningsverplichting voor de verhuurder om in persoonlijk contact te treden met de huurder en deze te wijzen op de mogelijkheid van een betalingsregeling en schuldhulpverlening.²⁰ Reageert de huurder niet, dan is de verhuurder alsnog *verplicht* contactgegevens en de hoogte van de achterstand te verstrekken aan de gemeente.²¹

¹³ Zie artikel 2 en 3 Besluit.

¹⁴ Memorie van toelichting Wgs, p. 3.

¹⁵ Niet alle materiewetten kennen deze wettelijke voorwaarde van sociale incasso voor verstrekking.

¹⁶ Gezien de verantwoordingsplicht uit de AVG (artikel 24).

¹⁷ Input van de VNG d.d. 6 april 2021.

¹⁸ Reactie VNG 26 november 2019 op het Besluit: <https://vng.nl/nieuws/reactie-op-besluit-gemeentelijke-schuldhulpverlening>.

De wetgever heeft de behoefte van de VNG om de inspanningsverplichting (sociale incasso) te monitoren niet meegenomen in het besluit. Zie ook: <https://vng.nl/sites/default/files/2019-12/20191126-reactie-internetconsultatie-amvb-wgs-def.pdf>.

¹⁹ MvT Wgs, p. 5. De wetgever legt de bewijslast van een maatschappelijk verantwoorde incasso bij de schuldeiser.

²⁰ Zie artikel 2 Besluit.

²¹ Zie nota van toelichting Besluit p. 15 en 16 en nota van toelichting artikelsgewijs artikel 2 Besluit.

De AP merkt hierbij op dat de grondslag voor de verhuurder voor verstrekking van persoonsgegevens aan de gemeente in dat geval een wettelijke plicht betreft (in de zin van artikel 6, eerste lid, onder c, AVG). Heeft de huurder ingestemd met de verstrekking van zijn persoonsgegevens aan de gemeente, dan blijft de grondslag voor de verstrekking hetzelfde, namelijk een wettelijke verplichting voor de verhuurder. De instemming die de verhuurder aan de huurder vraagt, houdt verband met het sociale incassobeleid en betreft geen AVG-(conforme) toestemming (in de zin van artikel 6, eerste lid, onder a, AVG).

3.3 Terugkoppeling signaal

De gemeente kan een terugkoppeling geven aan de signaalgever over de hulp die een inwoner krijgt. Accepteert een inwoner geen hulp, dan mag de gemeente daarover dus geen terugkoppeling geven. In de wetgeving is – helaas – niet nader uitgewerkt hoe de gemeente aan deze terugkoppeling vorm moet geven en wat het doel is van de terugkoppeling.²²

De AP stelt dat het uitgangspunt moet zijn dat de terugkoppeling op geaggregeerd niveau plaatsvindt. Blijkt het in de praktijk noodzakelijk om toch gegevens op persoonsniveau te verstrekken? Dan moet de gemeente in ieder geval het doel van deze terugkoppeling, de grondslag en de noodzaak van deze gegevensverstrekking voor alle partijen vastleggen met inachtneming van gegevensbeschermingsbeginselen zoals dataminimalisatie en doelbinding. En moet de gemeente de betrokkene daarover informeren.

Het is belangrijk dat de gemeente ook bij deze terugkoppeling op persoonsniveau niet méér gegevens verstrekt dan noodzakelijk. Zo is het niet relevant om bij de terugmelding aan te geven welke andere schulden een inwoner heeft. Alleen de informatie dát iemand hulpverlening krijgt, kan al voldoende zijn voor de schuldeiser. De ontvanger van deze terugmelding zal op zijn beurt deze gegevens niet langer mogen bewaren dan noodzakelijk voor het doel waarvoor hij deze ontvangt. Het is belangrijk dat de praktijk concrete handvatten gaat bieden voor de terugkoppeling, omdat hier gegevensbeschermingsrisico's op de loer liggen.

3.4 Pilots en experimenten met vroegsignalen

De wet biedt de mogelijkheid om bij ministeriële regeling voor maximaal vijf jaar te testen met andere signalen dan die nu in het Besluit zijn opgenomen om burgers met problematische schulden te bereiken.²³ Het is dus niet toegestaan om te experimenteren met andere signalen dan die worden genoemd in de ministeriële regeling. De AP ziet in de praktijk dat pilots zonder wettelijke grondslag desalniettemin starten. Een veelvoorkomend misverstand daarbij is dat er voor een pilot minder regels zouden gelden. Dat klopt niet: ook pilots moeten onverkort voldoen aan de eisen van de AVG.²⁴

²² Zie het advies van de AP over wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, d.d. 23 mei 2019, p. 10, https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/advies_wijziging_wet_gemeentelijke_schuldhulpverlening.pdf.

²³ Zo blijkt uit de nota van toelichting bij het Besluit (Staatsblad 2020, 240) dat het CJIB in de toekomst gemeenten wil ondersteunen bij vroegsignalering met hun signalen over problematische schulden: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2020-240.html>.

²⁴ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/algemene-informatie-avg/verantwoordingsplicht#is-de-avg-van-toepassing-bij-pilots-testen-en-proefprojecten-8161>

4. Toegang tot schuldhulpverlening

Om te bepalen of een inwoner toegang krijgt tot schuldhulpverlening, moet de gemeente daarover een besluit nemen. In de Wgs is vastgelegd onder welke voorwaarden een inwoner toegang kan krijgen tot schuldhulpverlening en welke persoonsgegevens de gemeente daarvoor mag verwerken.

Voor toegang tot schuldhulpverlening vereist de wet dat de inwoner rechtmatig in Nederland verblijft. De gemeente raadpleegt NAW-gegevens, het BSN en de verblijfstitel uit de BRP (basisregistratie personen) om de identiteit van de inwoner te controleren en om vast te stellen of deze rechtmatig in Nederland verblijft. De gemeente moet besluiten of een inwoner schuldhulpverlening krijgt. Toegang tot schuldhulpverlening mag de gemeente volgens de Wgs weigeren als een persoon:

- al eerder gebruik heeft gemaakt van schuldhulpverlening (recidive) en deze weigeringsgrond is opgenomen in het gemeentelijk plan;
- fraude heeft gepleegd waardoor een bestuursorgaan financieel is benadeeld en deze weigeringsgrond is opgenomen in het gemeentelijk plan.²⁵

Voor de toegang tot schuldhulpverlening is in het Besluit vastgelegd welke gegevens de gemeente mag verwerken. Bij het opvragen van deze gegevens gelden volgens de wet twee voorwaarden. Allereerst mag de gemeente deze gegevens alleen opvragen als in het gemeentelijke plan is aangegeven dat recidive en fraude van belang zijn voor het besluit tot al dan niet verlenen van schuldhulp. Als er niets over in het plan is opgenomen, mag de gemeente deze gegevens niet verwerken of opvragen.

Ten tweede is van belang dat de gemeente niet meer gegevens mag opvragen dan noodzakelijk. Zo zal het in eerste instantie voldoende zijn om na te gaan óf een inwoner eerder fraude heeft gepleegd. Pas als dit inderdaad zo is, kan de gemeente (delen van) het fraudedossier opvragen, voor zover dit noodzakelijk is om een onderbouwd besluit te nemen. Hetzelfde geldt voor recidive: om een onderbouwd besluit te nemen over de toegang tot schuldhulpverlening, zullen minder persoonsgegevens nodig zijn dan voor bijvoorbeeld (het besluit over) het plan van aanpak. De gemeente moet dus altijd kunnen verantwoorden waarom het inzien van gegevens in het dossier noodzakelijk is om een besluit te nemen over de toegang tot schuldhulpverlening.

Als aan bovengenoemde twee voorwaarden is voldaan, mag de gemeente bij andere gemeenten, UWV, SVB, DUO en de Belastingdienst informatie opvragen om vast te stellen of aan de inwoner een bestuurlijke boete is opgelegd. Hierbij mag de gemeente alleen informatie opvragen over de onherroepelijke bestuurlijke boete (n.a.v. fraude).²⁶ Ten slotte mag een gemeente bij andere gemeenten vragen of aan een persoon al eerder schuldhulp is verleend.

²⁵ Bijkomende voorwaarde is dat daarvoor een onherroepelijke strafrechtelijke veroordeling of een onherroepelijke bestuurlijke sanctie is opgelegd.

²⁶ Zie artikel 13 van het Besluit.

5. Plan van aanpak

Krijgt de inwoner toegang tot schuldhulpverlening van de gemeente en accepteert de inwoner de hulp? Dan brengt de gemeente de financiële situatie van de inwoner in kaart om een plan van aanpak te maken. In het plan van aanpak staat op hoofdlijnen welke schuldhulpverlening een persoon krijgt en onder welke voorwaarden. Dit wordt vastgelegd in een beschikking. Het plan van aanpak omvat nazorg en kan hulp, zoals een budgettraining of -coach, omvatten.²⁷

Voor het opstellen van het plan van aanpak stelt de gemeente de inkomens- en vermogenspositie van de inwoner vast. En ook de omvang van de betalingsverplichtingen en openstaande vorderingen (hierna aangeduid als 'schulden').

Om *inkomen en vermogen* vast te stellen, kan de gemeente de gegevens gebruiken die de gemeente zelf heeft verwerkt op grond van de Wmo 2015, Participatiewet²⁸ en Jeugdwet. Ook kan de gemeente voor dat doel gegevens opvragen bij onder meer de Belastingdienst, UWV, SVB, Kadaster, LBIO en RDW.²⁹

Voor het in kaart brengen van *schulden* kan de gemeente nader bepaalde gegevens gebruiken, zoals genoemd in het Besluit, die de gemeente zelf heeft. Ook kan de gemeente gegevens opvragen bij andere gemeenten en bij overheidsinstanties, zoals DUO, LBIO, gerechtsdeurwaarders, de Belastingdienst, CAK, SVB en UWV en bij andere bestuursorganen, personen en instanties, voor zover bij de gemeente bekend.³⁰ In het Besluit is per partij vastgelegd welke gegevens de gemeente mag opvragen. In het Besluit is meer algemeen aangegeven om welke categorieën van gegevens het gaat, maar dit is niet op gedetailleerd niveau uitgewerkt. Van belang is hoe dan ook dat gemeenten niet meer gegevens opvragen dan noodzakelijk.

Gemeenten kunnen, om tot een afgestemde hulpverlening te komen, contact leggen met andere hulpverleners of klantmanagers die binnen diezelfde gemeente werkzaamheden uitvoeren in het sociaal domein op grond van de Participatiewet, Wmo 2015 en Jeugdwet.³¹ De gemeente mag bij het opstellen van het plan van aanpak nagaan of de inwoner ook maatschappelijke ondersteuning of jeugdzorg krijgt van diezelfde gemeente en zo ja, wie de hulpverleners zijn. Er moet dan wel rekening worden gehouden met de verschillende geheimhoudingsplichten, waaronder het medisch beroepsgeheim (zie paragraaf 7.4 Beroepsgeheimen).

Hoewel het Besluit een grondslag geeft voor deze informatiedeling, is in het Besluit niet voorzien waaruit die afstemming concreet kan bestaan. Bij de afstemming met de andere hulpverleners en/of klantmanagers moet de gegevensverstrekking altijd beperkt zijn tot het strikt noodzakelijke. Zo is het niet toegestaan dat een hulpverlener gegevens over iemands ziektebeeld deelt met de schuldhulpverlener, omdat deze niet noodzakelijk zijn voor het opstellen van het plan van aanpak.³² Bovendien moet rekening worden gehouden met geheimhoudingsverplichtingen (zie verder paragraaf 7.4 Beroepsgeheimen).

²⁷ Memorie van toelichting Wgs, p. 9.

²⁸ Zie ook voetnoot 3.

²⁹ Zie de artikelen 12 en 14 van het Besluit.

³⁰ Zie artikel 15 van het Besluit.

³¹ Zie artikel 12 van het Besluit.

³² Memorie van toelichting Wgs, p. 13.

Ten slotte mag de gemeente bekend maken dat een inwoner schuldhulpverlening krijgt aan de gerechtsdeurwaarders, schuldeisers, bewindvoerders en kredietverstrekkers waar de inwoner mee te maken heeft.³³ Zo kunnen deze partijen hun handelen beter afstemmen op de situatie van de inwoner. De gemeente mag alleen het feit *dat* een inwoner schuldhulpverlening ontvangt doorgeven, zonder nadere informatie over bijvoorbeeld de inhoud van het plan van aanpak.

Hoewel de Wgs voor gemeenten een grondslag biedt om bovenstaande gegevens op te vragen voor het opstellen van het plan van aanpak, betekent dat niet dat de betrokkene op een zijspoor moet worden gezet. De AP vindt het van belang dat de betrokkene goed wordt geïnformeerd over hoe de gemeente aan de gegevens van de betrokkene komt.

6. Uitvoering hulpverlening

Na het opstellen van het plan van aanpak en de besluitvorming daarover, volgt de daadwerkelijke uitvoering van de toegekende hulpverlening. In de praktijk wordt deze hulp meestal verleend door (vaak private) gespecialiseerde schuldhulpverleners. Op het moment dat de daadwerkelijke hulpverlening start, is de uitvoerende persoon of organisatie verantwoordelijk voor de gegevensverwerking.³⁴ Deze bepaalt immers zelf hoe de hulpverlening vorm wordt gegeven en welke persoonsgegevens daarvoor worden verwerkt.

De hulp vindt plaats in de privaatrechtelijke sfeer, waarbij de cliënt en de hulpverlener een overeenkomst sluiten. De gegevensverwerking vindt daardoor niet plaats op grond van een publiekrechtelijke taak (artikel 6 lid 1, onder e, AVG), maar op basis van een overeenkomst (artikel 6 lid 1, onder b, AVG).³⁵ Is de uitvoerder, bijvoorbeeld een persoon binnen een wijkteam, dezelfde persoon als degene die betrokken is geweest bij de voorbereidende fases (van vroegsignalering tot besluitvorming over het plan van aanpak)? Dan is het van belang dat de dossiers van elkaar gescheiden blijven. Voor meer hierover, zie paragraaf 7.2 Uitbesteding en mandatering.

De gemeente behoudt wel een coördinerende rol, om gedurende de uitvoering van het plan van aanpak te bewaken of het initieel vastgelegde plan van aanpak nog steeds aansluit op de behoeften van de inwoner. Daarvoor mag de gemeente tussentijds gegevens verifiëren die de gemeente heeft gekregen voor de vaststelling van dit plan. Zo kan de gemeente nagaan of er wijzigingen zijn in de situatie van de inwoner die gevolgen hebben voor het vastgestelde plan van aanpak. Bijvoorbeeld als de inwoner minder inkomsten heeft doordat deze geen uitkering meer ontvangt. Blijkt door de gewijzigde gegevens dat het plan van aanpak niet meer voldoet? Dan moet de gemeente het plan van aanpak wijzigen.³⁶ Leidt dit tot een wijziging van de rechtspositie, dan moet de gemeente een nieuwe beschikking afgeven, waartegen rechtsmiddelen openstaan.

³³ Zie artikel 17 van het Besluit.

³⁴ Zie: *Verwerking van persoonsgegevens in het sociaal domein: De rol van toestemming* (AP, 2016), onder meer p. 38 en 43, https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/01_rapport_de_rol_van_toestemming_in_het_sociaal_domein.pdf

³⁵ Dit geldt ook als de gemeente de schuldhulpverlening uitvoert. De gemeente onderscheidt zich bij de uitvoering van deze taken namelijk niet wezenlijk van private schuldhulpverleningsorganisaties.

³⁶ Nota van toelichting Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening, p. 29.

7. Overige aandachtspunten

Los van de aandachtspunten die hiervoor per fase van schuldhulpverlening aan de orde zijn gekomen, zijn er nog andere aandachtspunten, die de individuele fases van de schuldhulpverlening overstijgen.

7.1 Integrale, domeinoverstijgende gegevensverwerking

De Wgs biedt geen mogelijkheid voor domeinoverstijgende (integrale) gegevensverwerking in het sociaal domein in den brede.³⁷ De Wgs bepaalt namelijk dat gegevens uit andere domeinen alleen mogen worden verwerkt als dat noodzakelijk is voor een specifiek doel, namelijk het vaststellen van een plan van aanpak voor schuldhulpverlening. De Wgs faciliteert geen verwerkingen van persoonsgegevens voor doeleinden die het domein van de Wgs overstijgen. Zoals gezinnen waarbij, naast schuldenproblematiek, ook jeugdzorg en/of de strafrechtketen is betrokken.

Van domeinoverstijgend verwerken van persoonsgegevens is ook sprake als niet vooraf duidelijk is voor welk domein (doel) persoonsgegevens worden verwerkt. Bijvoorbeeld als er een integrale intake of een integraal onderzoek wordt uitgevoerd naar de achterliggende (samenhangende) problematiek van een persoon, waarbij niet vooraf duidelijk is voor welk domein de persoonsgegevens worden verzameld.³⁸ Ook voor deze verwerkingen biedt de Wgs geen grondslag.

Het traject UPP (Uitwisseling persoonsgegevens en privacy) werkt momenteel aan een wetsvoorstel waarin gemeenten de taak krijgen om een integrale en gecoördineerde aanpak voor meervoudige problematiek mogelijk te maken.³⁹ Deze wet is echter nog niet in werking getreden.

7.2 Uitbesteding/mandatering

Bij het schuldhulpverleningsproces zijn vaak veel verschillende partijen betrokken. Bijvoorbeeld omdat andere partijen taken uitvoeren, zoals wijkteams. De wetswijziging laat de mogelijkheid open voor gemeenten om taken uit te besteden/te mandateren. Het is belangrijk dit juridisch goed te regelen. Als gemeenten taken uitbesteden, blijft het college verantwoordelijk, zo maakt de Wgs duidelijk.⁴⁰ De gemeente zal daarom met de opdrachtnemer, bijvoorbeeld een wijkteam of een vrijwilligersorganisatie, een verwerkersovereenkomst moeten afsluiten. De partij waaraan de toeleiding is uitbesteed, heeft geen zelfstandige (wettelijke) grondslag om persoonsgegevens voor dat doel te verwerken en kan dan ook geen verwerkingsverantwoordelijke zijn.

³⁷ Onder het sociaal domein wordt verstaan: maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp, kindbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering als bedoeld in de Jeugdwet, schuldhulpverlening als bedoeld in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening of ondersteuning op grond van de Participatiewet.

³⁸ Zie ook: *Gegevensverwerking gemeente Nijmegen bij toeleiding naar hulp* (Autoriteit Persoonsgegevens, 2016), https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/01_onderzoek_gegevensverwerking_gemeente_nijmegen.pdf.

³⁹ Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein.

⁴⁰ Zie memorie van toelichting Wgs, p. 14: "De Wgs vereist dat in het plan voor schuldhulpverlening wordt aangegeven welke maatregelen de gemeenteraad en het college nemen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd (artikel 4), ongeacht uitbesteding en mandatering en inclusief gegevensverwerking. Bij mandatering en uitbesteding blijft het college verantwoordelijk, bijvoorbeeld ook voor het behandelen van klachten."

Bij het mandateren/uitbesteden van taken moet van tevoren helder zijn welke partij voor welke gegevensverwerking verantwoordelijk is. En dit moet duidelijk worden gemaakt aan de inwoner.⁴¹ Dan weet de inwoner bij wie deze terecht kan als er bijvoorbeeld iets niet klopt in het dossier. Dit is vooral zo als een partij in opdracht van het college betrokken is bij zowel de (voorbereidende) besluitvorming als de uitvoering. Een voorbeeld is een wijkteam dat zowel betrokken is bij het plan van aanpak en vervolgens ook de feitelijke hulpverlening op zich neemt.

Daarbij bestaat het risico dat de verschillende doelen, en de daarmee verband houdende verwerking van persoonsgegevens, vermengd raken. Een dergelijke vermenging bemoeilijkt niet alleen het onderscheiden van de verschillende toepasselijke grondslagen, maar heeft ook gevolgen voor de vraag of bij verstrekking het doelbindingsprincipe wordt doorbroken. Het doel bepaalt immers welk gebruik (waaronder verstrekking van persoonsgegevens) wel en niet is toegestaan. De gemeente moet onderscheid maken tussen dossiers voor de taken waarvoor het college verwerkingsverantwoordelijk is (vroegsignalering, besluitvorming over toegang en plan van aanpak) en de dossiers voor de daadwerkelijke uitvoering van de schuldhulpverlening.⁴² Professionals met meerdere 'petten' zullen steeds transparant moeten zijn naar de betrokkene in welke hoedanigheid zij handelen en welke gegevens zij vanuit die rol verwerken.⁴³

De gemeente en haar (gemandateerde) opdrachtnemers kunnen voor de collegetaken (vroegsignalering, toeleiding en het opstellen van het plan van aanpak) persoonsgegevens verwerken op grond van een taak van algemeen belang/uitoefening openbaar gezag (artikel 6, eerste lid, onder e, AVG). De daadwerkelijke uitvoering van de hulpverlening en de gegevensverwerkingen die daarvoor plaatsvinden, zullen vaak hun grondslag vinden in uitvoering van een overeenkomst (artikel 6, eerste lid, onder b, AVG). Een beroep op een taak van algemeen belang/uitoefening openbaar gezag is dan echter uitgesloten.

Ook moeten de gemeente en de opdrachtnemers alert zijn op geheimhoudingsplichten uit hoofde van hun functie. Iemand kan bijvoorbeeld verplicht zijn tot geheimhouding bij het uitvoeren van taken van de gemeente, maar ook in zijn rol als schuldhulpverlener bij het uitvoeren van de hulpverlening/het plan van aanpak. Op dezelfde persoon kunnen dus – afhankelijk van de taak die deze persoon uitvoert – meerdere geheimhoudingsplichten van toepassing zijn. Bij de dossiervorming moet aandacht zijn voor deze risico's (zie hierna).

7.3 DPIA's

Het kan voor de betrokken partijen in het schuldhulpverleningsproces verplicht zijn om een *data protection impact assessment* (DPIA)⁴⁴ uit te voeren voor het verwerken van persoonsgegevens voor schuldhulpverlening. Bijvoorbeeld omdat het gaat om een grootschalige verwerking en/of stelselmatige monitoring van financiële gegevens waaruit de inkomens- of vermogenspositie of het bestedingspatroon van mensen valt af te leiden. De AP zag echter de afgelopen jaren dat bij het starten van pilots niet altijd een DPIA werd uitgevoerd, ook niet als dat verplicht was.

De DPIA heeft als doel om de risico's van de verwerking in kaart te brengen en de juiste maatregelen te treffen. Een DPIA uitvoeren is uitdrukkelijk geen eenmalige opdracht, maar een continu proces voor de

⁴¹ Zie ook: *Wijkteams en het pettenvraagstuk, als hulp en toeleiding samenkomen* (VNG, 2020), p. 8 en 12, <https://www.programmasociaaldomein.nl/documenten/publicaties/2020/12/16/wijkteams-en-het-pettenvraagstuk>.

⁴² Zie ook: *Wijkteams en het pettenvraagstuk, als hulp en toeleiding samenkomen* (VNG, 2020), p. 5 en 9.

⁴³ Zie ook: *Wijkteams en het pettenvraagstuk, als hulp en toeleiding samenkomen* (VNG, 2020), p. 6 en 12.

⁴⁴ Zie: <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/data-protection-impact-assessment-dpia>.

verwerkingsverantwoordelijke. Veranderen de risico's van de gegevensverwerking doordat er bijvoorbeeld een andere technologie wordt gebruikt? Of doordat de persoonsgegevens voor een ander doel gebruikt gaan worden? Dan is de verantwoordelijke verplicht om (opnieuw) een DPIA uit te voeren. In dat opzicht vragen zowel verwerkingen voor vroegsignalering en pilots als verwerkingen voor een integrale aanpak bijzondere aandacht.

7.4 Beroepsgeheimen

In het sociaal domein zijn verschillende professionals werkzaam, die zijn gebonden aan verschillende geheimhoudingsplichten.⁴⁵ Afhankelijk van het beroep en de hoedanigheid⁴⁶ waarin de professional zijn taak uitoefent, kan het beroepsgeheim van toepassing zijn:

- Hulpverleners in de gezondheidszorg moeten rekening houden met de geheimhoudingsplicht van artikel 88 van de Wet Big en artikel 7:457 van het Burgerlijk Wetboek.
- Hulpverleners in de jeugdhulp hebben ook een geheimhoudingsplicht. Die geldt ook in situaties waarbij geen sprake is van een geneeskundige behandelingsovereenkomst (artikel 7.3.11 Jeugdwet).
- Ambtenaren zijn gebonden aan een (ambtelijke) geheimhoudingsplicht, al dan niet voortvloeiend uit hun aanstelling en/of vastgelegd in de specifieke wetgeving.⁴⁷
- Professionals hebben te maken met beroepscode en daarin neergelegde geheimhoudingsplichten.
- Werknemers van private instellingen kunnen ook contractueel tot geheimhouding verplicht zijn.

Al deze geheimhoudingsplichten kennen verschillende uitzonderingsgronden. Niet alleen het beroep maar ook de hoedanigheid waarin een professional zijn taak uitvoert, bepaalt of een of meerdere geheimhoudingsplichten van toepassing zijn en zo ja, welke. Professionals die bijvoorbeeld toeleidingstaken⁴⁸ uitvoeren namens de gemeente, verwerken deze persoonsgegevens niet voor een hulpverleningstaak. Daardoor vallen deze gegevensverwerkingen niet onder het beroepsgeheim op grond van de Jeugdwet, de BIG of de WGBO. De uitvoerder van deze toeleidingstaak is op dat moment geen hulpverlener, maar werkt namens de gemeente. Als diezelfde professional vervolgens in de rol van hulpverlener verantwoordelijk is voor de uitvoering van de hulpverlening, is het medisch beroepsgeheim wél van toepassing.

De verschillende geheimhoudingsplichten, beroepscode, gedragsregels en de verschillende rollen die professionals binnen het sociaal domein kunnen innemen, maken het voor professionals niet eenvoudig te besluiten of zij persoonsgegevens mogen uitwisselen (zonder toestemming van de betrokkene) voor schuldhelpverlening. Het is daarom belangrijk dat gemeenten goed in kaart brengen voor professionals aan welke regels zij zijn gebonden, ook als zij de taken hebben uitbesteed/gemandateerd. Bij het uitvoeren van een DPIA moet dit worden meegenomen. Daarbij is het ook nodig om aandacht te besteden aan de ICT-systemen die door professionals worden ingezet om vast te stellen of er zo nodig gescheiden dossiers worden aangemaakt en de juiste autorisaties zijn ingesteld.

⁴⁵ Zie ook: *Wijkteams en het pettenvraagstuk, als hulp en toeleiding samenkomen* (VNG, 2020), p. 9.

⁴⁶ Zie ook: *Wijkteams en het pettenvraagstuk, als hulp en toeleiding samenkomen* (VNG, 2020), p. 5, 10 en 11.

⁴⁷ Zie artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht.

⁴⁸ Zie ook: *Wijkteams en het pettenvraagstuk, als hulp en toeleiding samenkomen* (VNG, 2020), p. 5, 10 en 11.

Over de reikwijdte van het medisch beroepsgeheim merkt de AP nog het volgende op. Voor schuldhulpverlening is volgens de wetgever relevant of iemand maatschappelijke ondersteuning of jeugdzorg krijgt en zo ja, wie de hulpverleners zijn.⁴⁹ Wisselen partijen deze zogeheten *dat*-informatie uit? Dan moeten zij rekening houden met de verschillende geheimhoudingsplichten, waaronder het medisch beroepsgeheim.⁵⁰

Onder het medisch beroepsgeheim vallen niet alleen ziektebeeld, details over aard en omvang van de behandeling (informatie die overigens niet nodig is voor schuldhulpverlening)⁵¹ maar *ook* het gegeven *dat* iemand onder medische behandeling van een hulpverlener staat.⁵² Het standpunt van de wetgever dat '*dat*-informatie' niet onder het medisch beroepsgeheim valt – en dat de Wgs daarom niet hoeft te voorzien in een grond voor doorbreking van het medisch beroepsgeheim – berust op een misvatting.⁵³

Deze misvatting heeft gevolgen voor de praktijk, omdat het beroepsgeheim alleen doorbroken kan worden als daar een grond voor is.⁵⁴ De Wgs bevat geen bepaling die daarin voorziet.⁵⁵ De regeling in het Besluit (artikel 12) kan deze omissie ook niet ondervangen, in ieder geval niet voor die gevallen waarop het medisch beroepsgeheim van toepassing is. Nu er geen wettelijke verplichting is die het medisch beroepsgeheim doorbreekt, is de professional afhankelijk van de toestemming van de betrokkene voor het delen van deze informatie. Of moet hij afwegen of er sprake is van een conflict van plichten.

7.5 Verwerking van BSN

De wetwijziging maakt het in bepaalde gevallen mogelijk dat de gemeente voor de schuldhulpverlening het BSN van de betrokkene verwerkt. Ook gemandateerde schuldhulpverleners mogen het BSN gebruiken voor de uitvoering van de Wgs.⁵⁶ Overige private partijen mogen alleen het BSN verwerken als zij daarvoor een (andere) wettelijke grondslag hebben. Als gemeenten bijvoorbeeld informatie terugmelden aan private partijen, moeten zij erop bedacht zijn dat deze partijen geen wettelijke grondslag hebben om voor dat doel het BSN te verwerken. Gemeenten mogen daarom niet standaard het BSN mee verstrekken.

7.6 Bewaartermijnen

De gewijzigde Wgs, noch het Besluit noemen concrete bewaartermijnen. In de MvT en in de nota van toelichting bij het Besluit is wel getracht de praktijk enige richting te geven. Het noodzaakcriterium wordt genoemd en het belang van maatwerk wordt onderstreept.⁵⁷

⁴⁹ Zie memorie van toelichting Wgs, p. 4 en nota van toelichting Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening, p. 10 en 11.

⁵⁰ Zie het advies van de AP over wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (23 mei 2019), p. 6 en 7.

⁵¹ Zie memorie van toelichting Wgs, p. 13 en nota van toelichting Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening, 2. Hoofddlijnen Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening.

⁵² Zie het advies van de AP over wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (23 mei 2019), p. 6 en 7, en *Informatie delen in samenwerkingsverbanden* (CBP, 2012), p. 5,

https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/sites/default/files/atoms/files/031_informatie_delen_in_samenwerkingsverbanden_feb_2012.pdf.

⁵³ Zie memorie van toelichting Wgs, p. 4 en nota van toelichting Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening, p. 10 en 11.

⁵⁴ Het ambtsgeheim wordt hier niet genoemd, omdat dit kan worden doorbroken door artikel 8 Wgs.

⁵⁵ Nota van toelichting, p. 8. Vgl. ook Kamerstukken II 2019/20, 35 316, p. 9.

⁵⁶ Zie onder meer memorie van toelichting Wgs, p. 34.

⁵⁷ Zie onder meer MvT Wgs p. 5 en de nota van toelichting bij het Besluit: "De bij de uitvoering betrokken organisaties hebben bewaartermijnen afgesproken. Dat is in ieder geval gedurende looptijd van de schuldhulpverlening. Als een saneringskrediet of schuldregeling onderdeel is van de hulp, is dat meestal drie jaar. De looptijd kan langer zijn als schuldhulpverleners het budget van de cliënt gaan beheren (budgetbeheer). Gerechtsdeurwaarders en schuldeisers worden geïnformeerd als de hulp is beëindigd."

Uit de toelichting bij het Besluit blijkt dat de duur van de bewaartermijn onder meer afhankelijk is van de partij die persoonsgegevens verwerkt en het verwerkingsdoel van die partij.⁵⁸

Dit betekent dat aan de betrokken partijen wordt overgelaten hoe hierin adequaat te handelen. De variëteit aan bewaartermijnen die ontstaat is vanuit gegevensbeschermingsperspectief verklaarbaar, maar ook zorgelijk. Voor betrokkenen is het daardoor weinig inzichtelijk waar en hoe lang hun persoonsgegevens worden verwerkt en welke gevolgen dat voor hen in de praktijk heeft. Partijen moeten zich bij het bewaren van de persoonsgegevens afvragen of die verwerking voor dat doel ook noodzakelijk is. Vanwege de verantwoordingsplicht uit de AVG moeten partijen de noodzaak kunnen aantonen en inzichtelijk maken dat de diverse bewaartermijnen adequaat zijn.

Gelet op het maatwerk is dat voor gemeenten geen eenvoudige verplichting, hoewel voor hen de selectielijst uitkomst kan bieden.⁵⁹ De selectielijst⁶⁰ hanteert een bewaartermijn van vijf jaar voor het verstrekken van voorzieningen voor schuldhulpverlening, het toezicht daarop en de handhaving daarvan. Dit omvat, na inwerkingtreding van de gewijzigde Wgs, ook het bewaren van bepaalde signalen van (vermoedelijke) problematische schulden. Het is aan gemeenten om af te wegen of er vanuit archiveringsdoelen een noodzaak is om persoonsgegevens vijf jaar te bewaren, dan wel de selectielijst in de toekomst aan te laten passen.

7.7 Informatiebeveiliging

Verschillende organisaties, waaronder de VNG, hebben aandacht gevraagd voor de beschikbaarheid van landelijke ICT-voorzieningen voor gegevensuitwisseling.⁶¹ De nota van toelichting merkt hierover op dat voor een deel van de persoonsgegevens die nodig zijn voor schuldhulpverlening digitale informatiesystemen operationeel zijn.⁶² Voor andere persoonsgegevens zijn systemen in ontwikkeling. De AMvB sluit uitwisseling via onder andere telefoon, papier en e-mail niet uit.⁶³

Uit de praktijk blijkt dat de ICT-ondersteuning nog niet volledig beschikbaar is. Het uitwisselen van persoonsgegevens vindt grotendeels handmatig plaats.⁶⁴ Dit blijkt een arbeidsintensief en mogelijk ook foutgevoelig proces te zijn.⁶⁵ De AP vindt dit zorgelijk. De kans op het verwerken van onjuiste informatie neemt daardoor toe, net als het risico op datalekken, terwijl het om de persoonsgegevens van een kwetsbare groep burgers gaat.

Voor hen is er geen noodzaak het gegeven dat iemand hulp heeft gehad op te slaan. Voor gemeentelijke kredietbanken, gemeenten en instellingen voor schuldhulpverlening die lid zijn van de NVVK, registreert BKR saneringskredieten en schuldregelingen tot vijf jaar na beëindiging van de schuld. Kredietverstrekkers en schuldhulpverleners mogen deze registratie inzien. De termijn is gebaseerd op (internationale) ervaringen met risico's op wanbetaling."

⁵⁸ MvT Wgs p. 5: "De persoonsgegevens voor vroegsignalering die vervolgens worden gemeld bij de gemeente worden door de gemeente bewaard zolang dat noodzakelijk is. Daarna worden de gegevens vernietigd. Uitgaande van de huidige praktijk lijkt maximaal zes maanden redelijk." En ook de nota van toelichting bij het Besluit: "Gemeenten bewaren schuldhulpverleningsdossiers meestal vijf jaar, gebaseerd op een risicoanalyse van het belang voor de bedrijfsvoering van de gemeente."

⁵⁹ Zie over archivering door de overheid onder meer:

<https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/overheid/archivering-door-de-overheid>.

⁶⁰ Vastgesteld Staatscourant 11143, 26 februari 2020.

⁶¹ Zie nota van toelichting onder 6. Consultatie en adviezen: Bestuurlijke reactie VNG en uitvoeringstoetsen NVVK en Divosa.

⁶² Zie nota van toelichting onder 5. Uitvoering.

⁶³ Idem.

⁶⁴ Input van de VNG d.d. 6 april 2021.

⁶⁵ Input van de VNG d.d. 6 april 2021.

7.8 Informatie richting burger

Het doel van de wetswijziging is onder meer dat burgers met problematische schulden worden ontzorgd en dat zij eerder hulp, betere hulp en betere rechtsbescherming krijgen. Ook beoogt de wetswijziging de hulpverlening beter aan te laten sluiten bij het doenvermogen van burgers door gegevensuitwisseling te vereenvoudigen.

De keerzijde van dit ontzorgen van burgers is dat schuldhulpverleners makkelijker de beschikking krijgen over persoonsgegevens zonder dat burgers daarvoor toestemming hebben gegeven en hiervan op de hoogte zijn. Bovendien is hiervoor geconstateerd dat vanuit gegevensbeschermingsperspectief diverse risico's bestaan. Deze risico's gelden niet alleen voor de partijen die deze persoonsgegevens verwerken, maar zeker ook voor de burgers om wie het gaat. De regie van de burger op zijn persoonsgegevens staat daarmee onder druk.

Er zijn de afgelopen jaren verschillende klachten en signalen binnengekomen bij de AP over het sociaal domein, waaronder de schuldhulpverlening. Veel van de klachten en signalen gingen over het gebrek aan transparantie bij het verstrekken van persoonsgegevens. De terugkoppeling van signalen aan schuldeisers door gemeenten verdient daarbij bijzondere aandacht. Hiervoor (in hoofdstuk 3 Vroegsignalering) is geconstateerd dat de wetgever deze gegevensverstrekking niet heeft uitgewerkt. Ook voor de burger is de terugkoppeling daarmee onduidelijk. De privacyinbreuk kan nog groter worden als de burger geen hulp wil van de gemeente of uiteindelijk de hulp niet nodig blijkt te hebben. Het is dan ook van groot belang dat de gemeente de burger van meet af aan meeneemt bij elke stap in het proces en deze zo veel mogelijk informeert over de persoonsgegevens die worden verwerkt. Bovendien wordt dan de rechtsbescherming van de burger beter geborgd.

8. Conclusie

In de gewijzigde Wgs is vroegsignalering van schulden expliciet vastgelegd als (regie)taak van gemeenten. De wet komt daarmee tegemoet aan een behoefte vanuit de praktijk om signalen over (vermoedens van) problematische schulden te kunnen delen. De wet onderscheidt verschillende fasen in de schuldhulpverlening door gemeenten. Deze fasen zijn bepalend voor de vraag wie verantwoordelijk is voor gegevensverwerkingen en welke persoonsgegevens mogen worden verwerkt. De Wgs biedt echter geen duidelijkheid op een aantal belangrijke (juridische) vragen uit de praktijk. Dit kan grote gevolgen hebben voor de praktijk. Met de kaders en aandachtspunten uit deze handreiking zullen er concrete handvatten moeten komen voor de praktijk die deze onduidelijkheden wegnemen. Pas dan is het mogelijk om burgers uit hun problematische schulden te helpen zonder zorgen over de bescherming van hun persoonsgegevens.